

Του Κώστα Βούλγαρη

Γεννημένος το 1938 στα Χανιά, ο Ιωσήφ Βεντούρα είναι ένας από τους ελάχιστους Εβραίους της Κρήτης που διέφυγε την “επιχείρηση σκούπα”, κατά την οποία οι σχεδόν 300 ομόθρησκοί του που κατοικούσαν στο νησί τον Ιούνιο του 1944 συνελήφθησαν και επιβιβάστηκαν στο ατμόπλοιο “Ταναΐς”, με προορισμό τον Πειραιά και τελική κατάληξη των “επιβατών” κάποιο από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, το οποίο όμως ατμόπλοιο βυθίστηκε άγανδρο στα νερά του Αιγαίου, ανοιχτά της Σαντορίνης.

Ογδόντα οκτώ από τα θύματα είναι παιδιά, αρκετά από τα οποία συνομήλικοι και φίλοι του Βεντούρα.

Με την ποιητική ελεγειακή σύνθεση **Ταναΐς** εμφανίζεται ο Βεντούρα στην ποίηση, όμως όχι στα χρόνια της δεκαετίας του 1960, όπως θα ανέμενε η βιολογική γραμματολογική γενεαλόγηση, αλλά στην αρχή του επόμενου αιώνα, το 2001: Μα πού λοιπόν οδηγεί η σύσπαση της μνήμης; Το πρόβλημα βεβαίως δεν είναι γραμματολογικό, μα άλλης τάξης, βαθύτατα οντολογικό: Ήταν πρόβλημα γενεών. Ακριβώς αυτή τη διαστολή του χρόνου εκφράζει η ποιητική εμφάνιση του Βεντούρα στα εξήντα τρία του χρόνια, μια εμφάνιση όχι άπαξ αλλά με συνέχεια αρκετές ποιητικές συλλογές, καθώς και μεταφράσεις.

Κερδισμένη η ποίηση, αφού η γλώσσα του Βεντούρα δεν παραπέμπει στην νεότητά του, στα χρόνια του '60, όταν όντως θα μπορούσε να μιλήσει για το γεγονός που τον σημάδεψε, αλλά αντιστοιχεί στις αρχές του επόμενου αιώνα, όταν νιώθει ώριμος να μιλήσει γι' αυτό. Κερδισμένη και η μνήμη του θανάτου τόσων ανθρώπων στα νερά του Αιγαίου, από μια ποιητική σύνθεση που θρηνεί τον χαμό τους, χωρίς το μελόδραμα που σημάδεψε τις μεταπολεμικές δεκαετίες, χωρίς ακροβασίες της φαντασίας, που θα συμπλήρωναν τα κενά των στιγμιотύπων του γεγονότος. Ο λόγος του Βεντούρα είναι ήρεμος, αν και όχι ασυγκίνητος, είναι εμπεδωμένα λυρικός, ως αρμόζει, είναι λόγος πράος και ταυτόχρονα ενεργητικός. Συνθέτει τα δίπολα πραγματολογικού και φανταστικού, βιωματικού και διανοητικού, με τον απλούστερο, όμως λυσιτελέστερο τρόπο, τον προσωπικό: Εγώ είμαι εδώ/ βεβαιώνομαι πνιγμένος.

Ένα επίκαιρο, πολύ επίκαιρο βιβλίο - τηρουμένων φυσικά των αναλογιών, και κυρίως των διαφορών. Γιατί η διαστολή εκείνου του γεγονότος, η ευθεία ταύτιση του με τα συμβαίνοντα σήμερα, μπορεί μόνο να συσκοτίσει, και τα παρελθόντα και τα παρόντα. Η «εκκαθάριση» δεν είναι ταυτόσημη με την αναληψία, αλλά ο θάνατος, στα νερά του Αιγαίου, της Μάγχης ή στα ανοιχτά της Λαμπεντούζα, είναι πάντα θάνατος, πολλές φορές δε θάνατος παιδιών, που φέρουν ονόματα όπως Χασάν, Γιασμίν, Ζοζέφ.

ΠΗΓΗ: [ΑΥΓΗ, 5.12.2021](#)